

"Cehl-i mürekkebin hemşiresi ve nazar-ı sathînin annesi olan ülfet,.. " Bu cümleyi açıklar mısınız?

"Fakat cehl-i mürekkebin hemşiresi ve nazar-ı sathînin annesi olan ülfet, mübalâğacıların gözlerini kapatmıştır. Böyle gözleri açmak içindir: Me'lûf olan âfâk ve enfüste dikkat-i nazara, Kitab-ı Hakîm emreder."(1)

Cehl-i mürekkebin: Bilmemekle beraber, bilmediğini de bilmemek manasına gelen bir terkiptir. **Cahil**, cahilliğini bilip haddini biliyorsa, bu cehl-i mürekkep sınıfına girmez. Ama cahil cahilliğini bilmiyor, buna rağmen bilmişlik taslıyorsa, bu, cehaletin en dibi ve en karanlığı oluyor.

Nazar-i sathi: Yüzeysel ve dikkatsiz bakış anlamına geliyor.

Ülfet: Kelime olarak bir şeye alışmak ve aşına olmak demektir. Yani **ülfet**, alışkanlık anlamına geliyor. Bir insan bir şeye ülfet edip alışır ise, artık o şey dikkatten ve tetkikten gizlenmiş ve saklanmış demektir.

Mesela her gün gördüğü bahçesindeki bir ağaç, artık ülfet ve alışkanlık yüzünden dikkat ve tetkikin kapsamından çıkmış demektir. Halbuki o ağaçta Allah'ın sayısız kudret mucizeleri arz-ı endam ediyor. İnsan artık ülfet yüzünden o kudret mucizelerini görmez hale geliyor.

Ülfet, hem cehaletin hem de yüzeysel bakışın ana umdesi ve esas dinamiğidir. Yani bütün cehaletlerin ve dikkatsiz bakışların temelinde ülfet perdesi vardır. Yüzeysel bakış ile ülfet birbirine çok yakın olduğu için anne, cehalette ülfetin bir neticesi olduğu için de hemşire tabiri ile ifade ediliyor.

(1) bk. [Muhakemat, Birinci Makale \(Unsuru'l-Belagat\)](#)